

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ГРОМАДСЬКА СПІЛКА «ХАРКІВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТСЬКИЙ КОНСОРЦІУМ»
КЗ «ХАРКІВСЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ»
КВНЗ «ХАРКІВСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ»
ХАРКІВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«НАРОДНА УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ»
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені Г. С. СКОВОРОДИ

Освіта збереже Україну!

Матеріали І Всеукраїнських Прокопенківських читань

(10 червня 2022 року)

м. Харків

Головний редактор:

БОЙЧУК Юрій – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, ректор ХНПУ імені Г. С. Сковороди.

Редакційна колегія:

АСТАХОВА Катерина – доктор історичних наук, професор, ректор Харківського гуманітарного університету «Народна українська академія»;

БЄЛОВА Людмила – доктор соціологічних наук, професор, директор ННІ «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, президент громадської спілки «Харківський університетський консорціум»;

БАШКІР Ольга – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки, голова РМУ ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

БЕРЕЖНА Світлана – доктор філософських наук, професор, проректор з наукової, інноваційної і міжнародної діяльності ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

ГОЛОБОРОДЬКО Костянтин – доктор філологічних наук, професор, декан українського мовно-літературного факультету імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

ДОВЖЕНКО Тетяна – доктор педагогічних наук, професор, декан факультету початкового навчання ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

ЛУК'ЯНОВА Лариса – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, директор Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України;

ПОКРОСВА Любов – кандидат педагогічних наук, доцент, ректор КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»;

ПОНОМАРЬОВА Галина – доктор педагогічних наук, професор, ректор КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»;

ПОНОМАРЬОВА Наталія – доктор педагогічних наук, професор, декан фізико-математичного факультету ХНПУ імені Г. С. Сковороди ;

ЦАПКО Алла – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

ЧЕРНІКОВА Інна – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії України ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

ШАПОВАЛОВА Олена – начальник редакційно-видавничого відділу ХНПУ імені Г. С. Сковороди.

*Затверджено редакційно-видавничою радою
Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
(протокол № 6 від 15 червня 2022 року)*

Освіта збереже Україну! : матеріали I Всеукраїнських Прокопенківських читань, Харків, 10 черв. 2022 р. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди ; [редкол.: Ю. Д. Бойчук (голов. ред.) та ін.]. – Харків, 2022. – 399 с.

У збірнику відображено тези I Всеукраїнських Прокопенківських читань, присвячених ушануванню пам'яті доктора педагогічних наук, професора, академіка Національної академії педагогічних наук України, заслуженого працівника народної освіти України, Почесного громадянина м. Харкова Прокопенка Івана Федоровича. Він містить роздуми і спогади, пов'язані з постаттю великого педагога сучасності, його думками про націєтворчу місію Вчителя, роль педагогічних університетів як унікальних освітньо-виховних і культурно-духовних центрів підготовки вчителів.

Матеріали стануть у пригоді науковцям, учителям, докторантам, аспірантам, викладачам закладів вищої освіти, практичним працівникам у галузі освіти.

ВЗАЄМОДІЯ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ І СІМ'Ї ЯК ЗАПОРУКА ЯКІСНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ Пономарьова Г.Ф.	285
ВИБІР ПРОФЕСІЇ: УРОКИ ІВАНА ФЕДОРОВИЧА ПРОКОПЕНКА Пономарьова Н.О.	295
ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ЕЛІТИ ЗА КОРДОНОМ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ Постригач Н.О.	299
ІННОВАЦІЙНІ ПОЗИЦІЇ І.Ф. ПРОКОПЕНКА В ДОСЛІДЖЕННІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРОБЛЕМ ТА В ПРАКТИЧНІЙ РОБОТІ ВИДАТНОГО КЕРІВНИКА Радченко Л.П.	305
ГЕНДЕРНИЙ ПІДХІД У ОСВІТЯНСЬКИХ ВИМІРАХ: АНАЛІЗ ДОСВІДУ ІНІЦІАТИВНИХ ПЕДАГОГІВ Рибалко Л.С., Овсяк Д.Р., Карась А.Г.	311
ІННОВАЦІЇ ПРИ ВИКЛАДАННІ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ Рядинська І.А.	316
ПАРТНЕРСТВО – КОНСТАНТА ЖИТТЄТВОРЧОСТІ ІВАНА ПРОКОПЕНКА І ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ Се Кежань	321
ВИХОВАННЯ ГРОМАДЯНИНА-ПАТРІОТА – МІСІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ Скотна Н.В.	324
ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО ТА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ Смолянчук Н.М., Партола В.В., Кабанська О.С.	328
МОДЕРНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ У НОВУ ЕПОХУ: ЕКСТРАПОЛЯЦІЯ ПОГЛЯДІВ ПЕДАГОГА-ГУМАНІСТА Й ЕКОНОМІСТА ІВАНА ФЕДОРОВИЧА ПРОКОПЕНКА Соляр В.В.	333
БАГАТОВЕКТОРНІСТЬ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЬСТВА ОСНОВА ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕЛІТИ Ткаченко Л. П.	341
ПІДХОДИ НАУКОВЦІВ УКРАЇНИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ НАВЧАННЯ» У Юе, Пісоцька М.Е.	344
ДОСЛІДНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ У КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ПАРАДИГМИ ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ЕЛІТИ Франчук Т.Й.	349
ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ В УМОВАХ ВІЙНИ: ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ФОРМ ТА МЕТОДІВ «ВІРТУАЛЬНОЇ ОСВІТИ» Хіріна Г.О.	355

БАГАТОВЕКТОРНІСТЬ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЬСТВА ОСНОВА ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕЛІТИ

Ткаченко Л. П.

доктор педагогічних наук, доцент

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

м. Харків, Україна, e-mail: ldiyatkachenko45@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.6929425>

Багатовекторність підготовки майбутніх учителів завжди була актуальною проблемою, оскільки представники цієї професії виконують чимало функцій у будь-якому суспільстві: вони є носіями унікальних знань, особистостями, що формують світогляд, розвивають соціум, упроваджують ідеї гуманізму та ціннісного ставлення до надбань людства. Педагогічна освіта сьогодні залишається запорукою й гарантом не лише надання якісних освітніх послуг, а й показником свідомого спрямування суспільного розвитку на перспективу, забезпечення конкурентоздатності молодого покоління, націлення на глобалізацію й водночас на збереження автентичності кожної нації та її культури. Педагогічні науки постійно відкриті для новацій, обміну, мобільності, освітні системи радо обмінюються досвідом і готові до запровадження найбільш ефективних технологій навчання. Саме тому професія вчителя потребує такого високого рівня освіти, як магістерський, який дозволяє здійснювати творче осмислення й перетворення ідей в якісно нові форми діяльності [2].

Дивними видаються ідеї деяких чиновників від освіти, що закликають залишити класичні університети як єдину форму вищої освіти й відмовитись від педагогічних вишів. Існує кілька аргументів на користь збереження педагогічних закладів освіти, ось деякі з них: педагогічна діяльність потребує певної «сродності», яка розвивається в умовах глибокого занурення в шкільне середовище, постійного аналізу досвіду, а на його основі напрацювання власного, чому сприяють різні види педагогічних практик, які є в педуніверситетах і відсутні в класичних; можливості постійного

підвищення методичного рівня студентів за рахунок співпраці з базовими школами; робота з типовими програмами і вивчення всіх авторських, які рекомендовані міністерством. Такий комплексний підхід до інтелектуального й професійно-методичного компонентів підготовки сьогодні ефективніше відбувається на базі педагогічних ЗВО. Досвід роботи показує, що в педагогічних закладах освіти завжди більше уваги приділялося суто практичним навичкам: роботі в класі, з батьками, уникненню конфліктів у колективі, організації дозвілля учнів. У педагогічних вишах закладається основа для розроблення іміджу вчителя, напрацювання власного бренду і стилю, формування емоційного інтелекту. Тут не просто готують студента до глибокого засвоєння предмета, тут формують гнучкі навички, трансформують їх у компетентності і компетенції.

Багатовекторність у підготовці майбутнього вчителя полягає в реалізації кількох напрямів, що здійснюються паралельно й доповнюють один одного. За останні роки значно розширилися межі наукової підготовки майбутніх учителів, бо в умовах академічної свободи школи вони стають авторами освітніх програм, траєкторій особистого розвитку дітей з особливими освітніми потребами, підручників і посібників. Збільшився арсенал методичної підготовки. Учитель уже не обмежений словесними методами навчання, які переважали на початку ХХ століття. Але й без них обійтися не можна, їх варто доповнювати сучасними реаліями, бо головна мета – пояснити, захопити, розбудити пізнавальну активність. Саме тому вчитель у постійному пошуку і навряд чи такі пошуки можна вести інтуїтивно чи покладатися лише на інтуїцію.

Зараз у школу приходять діти, що виховуються у насиченому інформаційному середовищі. Вони багато знають про свої права і свободи, менше знають про свої обов'язки перед суспільством, оскільки зникла реалія суспільного виховання, колективної моралі. А між тим адміністративно-територіальна реформа сприяла появі об'єднаних громад, кожна з яких прагне виховати мешканців-патріотів, людей що визнають єдині норми

поведінки, поваги до надбань і традицій [1]. Це важко зробити, бо сучасні діти виховані асоціалізованими, відірваними від дійсності, і саме школа стає провідником ідей національно-патріотичного виховання, формує активних громадян, розвиває кращі людські риси. Тут доречно виділити соціальну функцію вчителя, системоутворювальну й державотворчу. Доволі часто в ОТГ саме вчителі стають управлінцями, волонтерами, соціальними працівниками, вони підвищують авторитет громади, сприяють її позитивному рейтингу, що вказує на перспективи до розвитку країни в цілому.

В останнє десятиліття школа і вчителі піддавалися критиці. Але і пандемія, і нелегкі часи воєнного стану довели, що навчати дітей дуже непросто. Сьогодні суспільство зрозуміло, що вчитель – це організатор, психотерапевт, натхненник, творча людина, яка здатна змінити світ на краще. Школа і вчитель – носії непорушних істин добра, людяності й перспектив до розвитку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про внесення зміни до наказу Міністерства освіти і науки України від 06 червня 2022 року № 527 : наказ Міністерства освіти і науки України 23.06.2022 р. від № 586. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-vnesennya-zmini-do-nakazu-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini-vid-06-cheravnja-2022-roku-527>

(дата звернення: 29.06.2022).

2. Про затвердження концепції розвитку педагогічної освіти : наказ Міністерства освіти і науки України від 16 липня 2018 р. № 776. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptsiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti> (дата звернення: 29.06.2022).